

ОБРАЗОВАНИЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2019/2020 ГОДИНА

Основните резултати от проведените от Националния статистически институт (НСИ) годишни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции, показват, че:

- През учебната 2019/2020 година в детски градини са записани 217.9 хил. деца, или с 0.4% по-малко в сравнение с предходната година.
- Завършилите средно образование през 2019 г. в общообразователни и професионални гимназии са съответно 25.8 хил. и 21.6 хил. ученици.
- Записаните в различните степени на висшето образование за академичната 2019/2020 година са 220.2 хиляди.
- Към 31.12.2019 г. за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ у нас се обучават 6 440 лица, от които 558 чужди граждани.

Предучилищно образование

Към 1.12.2019 г. в страната функционират 1 840 самостоятелни детски градини с директор. В тях са записани 217.9 хил. деца, от които 112.6 хил., или 51.7%, са момчета. В сравнение с предходната година броят на децата намалява с 0.4% (фиг. 1).

Обхватът на децата в това образователно ниво, изчислен чрез груповия нетен коефициент на записване¹ за учебната 2019/2020 година, е 78.7% и се увеличава спрямо миналата учебна година с 0.3 процентни пункта.

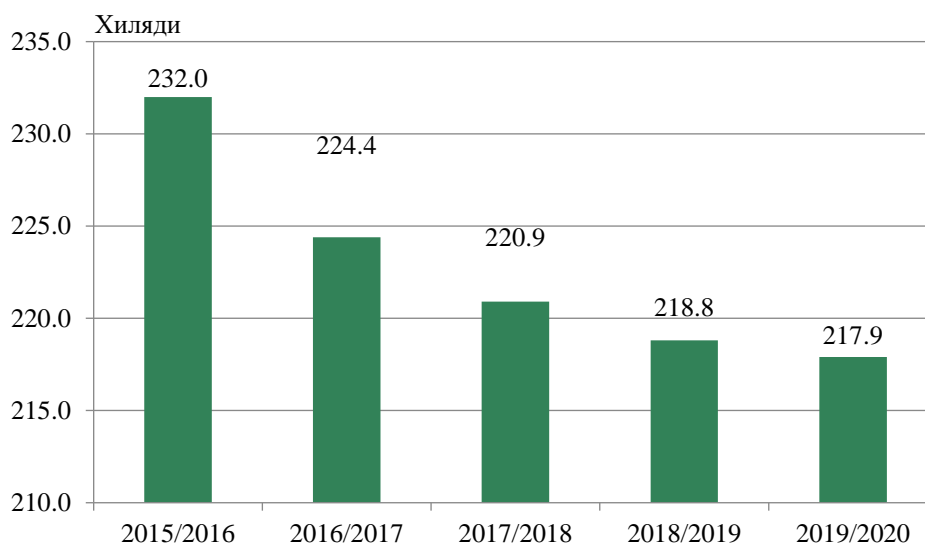
Средният брой деца в една детска градина за страната е 118, като за градовете е значително по-голям - 153, а за селата е 61. Една група се формира средно от 23 деца, съответно 25 в градовете и 19 в селата.

Педагогическият персонал, зает в детските градини, е 20.1 хил. и в сравнение с предходната учебна година се увеличава с 251 души, или с 1.3%. Детските учители са 18.8 хил., или 93.8% от педагогическия персонал.

През учебната 2019/2020 година в страната функционират 106 лицензирани частни детски градини, или с 5 повече от предходната година. Те са посещавани от 4 982 деца, или 2.3% от записаните в детските градини.

¹ Груповият нетен коефициент на записване на децата в детските градини се изчислява в проценти като отношение на броя на децата в детските градини във възрастовата група 3 - 6 години към броя на населението в същата възрастова група.

Фиг. 1. Деца в детските градини

Общо образование

Към 1.10.2019 г. учебни занятия се водят в 1 963 общообразователни училища¹, от които 133 начални, 1 162 основни, 70 обединени, 114 гимназии и 484 средни училища. В сравнение с предходната година общообразователните училища се увеличават с 8. Учениците, записани в общообразователни училища, са 572.5 хил., от които 82.5 хил. са в училища в селата. В една паралелка в дневните общообразователни училища се обучават средно по 21 ученика.

През учебната 2018/2019 година 15.8 хил. ученици са напуснали общообразователните училища. Най-голям е относителният дял на учениците, които са заминали в чужбина - 7.0 хил., или 44.4%, следван от дела на напусналите по семейни причини - 6.4 хил., или 40.7%, и на напусналите поради нежелание да учат - 1.6 хил., или 10.2%.

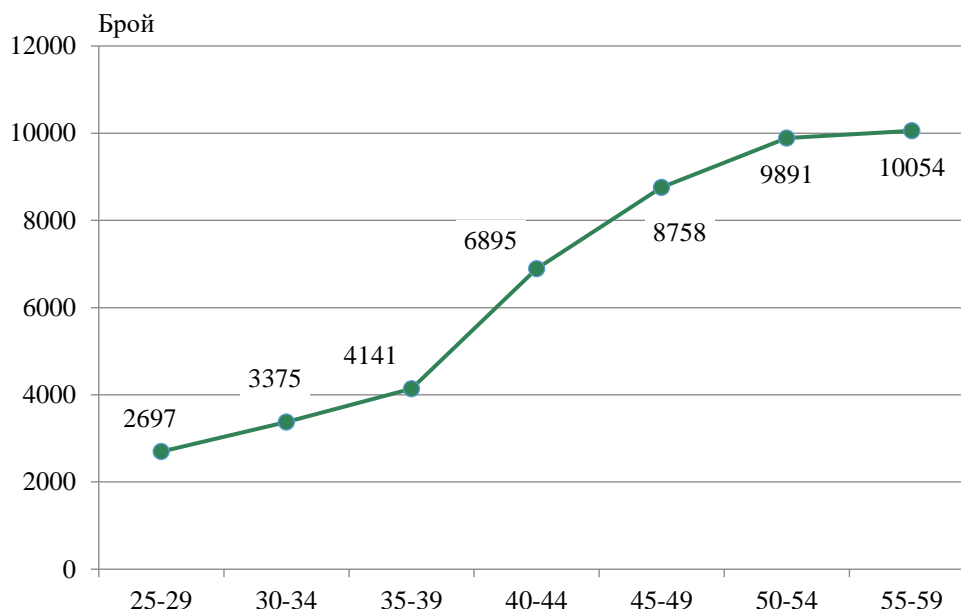
През 2019 г. основно образование в общообразователните училища са завършили 58.8 хил., а средно образование - 25.8 хил. ученици.

Относителният дял на децата в общообразователните училища, изучаващи чужди езици в началните класове (I - IV), е 83.6%, като от тях най-голям е делът на изучаващите английски език - 92.4%.

Учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в общообразователните училища през учебната 2019/2020 година са 53.1 хиляди. От тях 94.8% са със завършена образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“, 4.6% са завършили „професионален бакалавър“ или еквивалентна в миналото степен и 0.7% са със средно образование. В учителската професия преобладават жените, които съставляват 85.6% от общия брой на учителите.

¹ Вкл. българските училища в чужбина, финансирани от държавата.

Фиг. 2. Преподаватели в общообразователните училища по възрастови групи през 2019/2020 година

Към 1.10.2019 г. в страната функционират 86 частни общообразователни училища, от които 7 начални, 30 основни, 21 гимназии и 28 средни училища. В тях са записани общо 10 907 ученици, или 1.9% от общия брой на учениците в общото образование.

Професионално образование и обучение

Професионалното образование и обучение през учебната 2019/2020 година се осъществява в 21 училища по изкуствата, 25 спортни училища, 358 професионални гимназии и 23 професионални колежа с прием след средно образование. Общият брой на учащите в тях е 135.1 хиляди.

В професионалното образование преобладават момчетата, които са 60.2% от общия брой на учениците в тази образователна степен.

През 2019 г. средно образование в училищата по изкуствата, спортните училища и професионалните гимназии с диплома са завършили 21.6 хил. души. Степен на професионална квалификация по съответните програми е придобита от:

- 273 ученици са получили първа степен професионална квалификация в професионалните паралелки.
- Втора и трета степен професионална квалификация през 2019 г. са придобили съответно 2.6 хил. и 13.2 хил. ученици.
- 544 ученици са придобили четвърта степен професионална квалификация в професионалните колежи с прием след завършено средно образование.

При завършилите програми за придобиване на трета степен професионална квалификация най-висок е относителният дял на учениците, изучавали специалности в областите¹ „Технически науки и технически професии“ - 24.3%, следван от този на учениците в „Стопански науки и администрация“ - 19.2%.

При завършилите програми за придобиване на четвърта степен професионална квалификация водещи са областите „Сигурност и безопасност“ - 63.2%, и „Стопански науки и администрация“ - 17.5%.

През учебната 2019/2020 година 1 040 ученици се обучават в 31 частни професионални гимназии и частни професионални колежи с прием след средно образование, което е 0.8% от всички ученици в професионалното образование.

През настоящата учебна година учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в професионалното образование са общо 12.3 хил., като 95.0% от тях са с придобити образователно-квалификационни степени „бакалавър“ или „магистър“.

В програми за професионално обучение срещу заплащане за придобиване на степен на професионална квалификация в центрове за професионално обучение, професионални гимназии и професионални колежи през 2019 г. са били записани 13.4 хил. лица на възраст 16 и повече години. По степени на професионална квалификация разпределението им е: първа степен - 6.7 хил., втора степен - 3.5 хил., трета степен - 3.1 хил., и четвърта степен - 103 души.

Висше образование

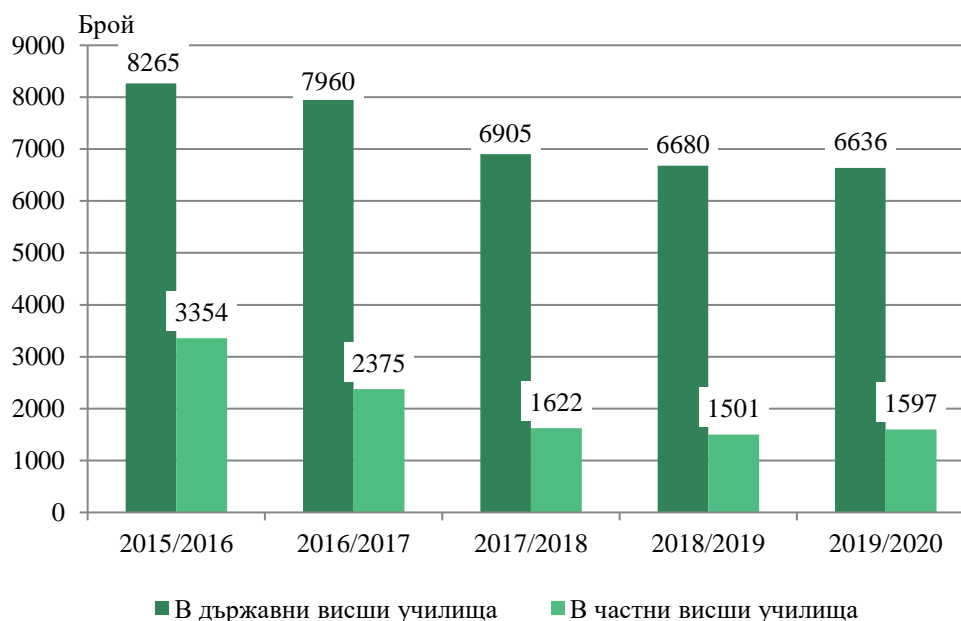
През учебната 2019/2020 година общият брой на студентите в България, записани в четирите образователно-квалификационни степени „професионален бакалавър“, „бакалавър“, „магистър“ и „доктор“, е 226.6 хил., което е с 2.9 хил., или с 1.2%, по-малко в сравнение с предходната учебна година.

Колежи (образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“)

През учебната 2019/2020 година за придобиване на образователно-квалификационна степен (ОКС) „професионален бакалавър“ в коледите се обучават 8 233 студенти, като спрямо предходната година техният брой остава почти непроменен. От общия брой студенти в тази образователно-квалификационна степен 1 597 души, или 19.4%, са записани в частни колежи (фиг. 3).

¹ За професионалното образование и обучение областите на образование са представени според Списъка на професиите за професионално образование и обучение (утвърден със Заповед № РД 09-413/12.05.2003 г. на министъра на образованието и науката).

Фиг. 3. Студенти в колежи

Преподавателите в коледите са 676, от които на основен трудов договор са 307, или 45.4%.

През 2019 г. ОКС „професионален бакалавър“ са придобили 1 843 студенти, от които жените са 60.9%. Най-голям е броят на дипломираните по специалности в следните области на образованието¹:

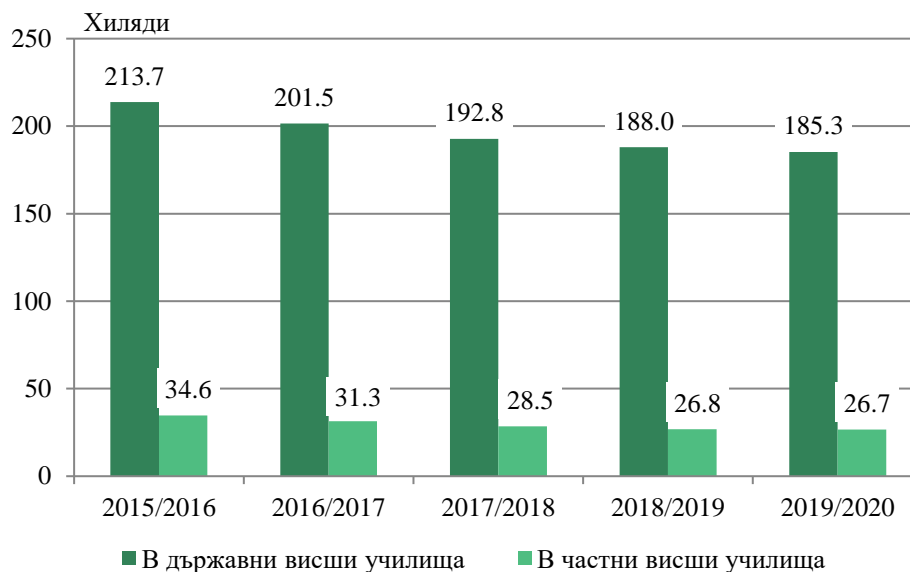
- „Здравеопазване“ - 674 души;
- „Персонални услуги“ - 285 души;
- „Технически науки и технически професии“ - 284 души;
- „Бизнес и администрация“ - 269 души;
- „Образование“ - 136 души.

Университети и специализирани висши училища (образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“)

През учебната 2019/2020 година за придобиване на образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“ в университетите и специализираните висши училища се обучават 211.9 хил. души, като спрямо предходната година техният брой намалява с 2.9 хил., или с 1.3%. В частни учебни институции се обучават 26.7 хил. студенти, или 12.6% от записаните в ОКС „бакалавър“ и „магистър“ (фиг. 4).

¹ Съгласно Класификация на областите на образование и обучение (КОО - 2015, обн., ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 година).

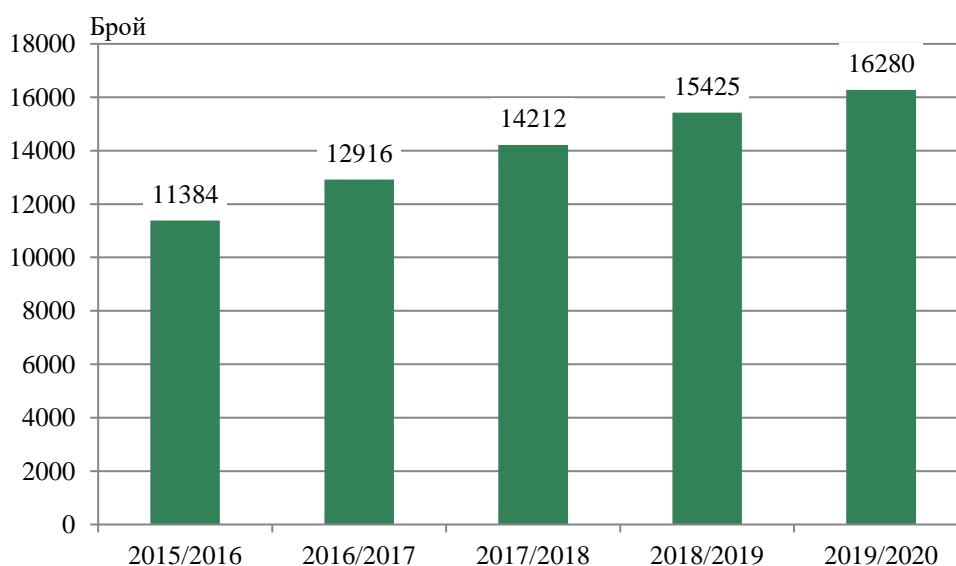
Фиг. 4. Студенти в университети и специализирани висши училища

През учебната 2019/2020 година студентите - български граждани, са 195.7 хил., или 92.3% от всички студенти в университети и специализирани висши училища, и в сравнение с предходната година техният брой намалява с 3.7 хил., или с 1.9%. Чуждестранните студенти са 16.3 хил., което е с 5.5% повече спрямо миналата учебна година и с 43.0% повече спрямо учебната 2015/2016 година (фиг. 5).

Най-голям е броят на чуждестранните студенти от Гърция - 23.7%, следват тези от Обединеното кралство - 16.1%, Германия - 8.8%, Украйна - 6.3%, и Турция - 6.0% от общия брой чуждестранни студенти.

Фиг. 5. Студенти чужденци в университети и специализирани висши училища

През 2019 г. в университетите и специализираните висши училища в страната са се дипломирали 48.3 хил. души, от които придобилите ОКС „бакалавър“ са 25.8 хил., а ОКС „магистър“ - 22.5 хиляди.

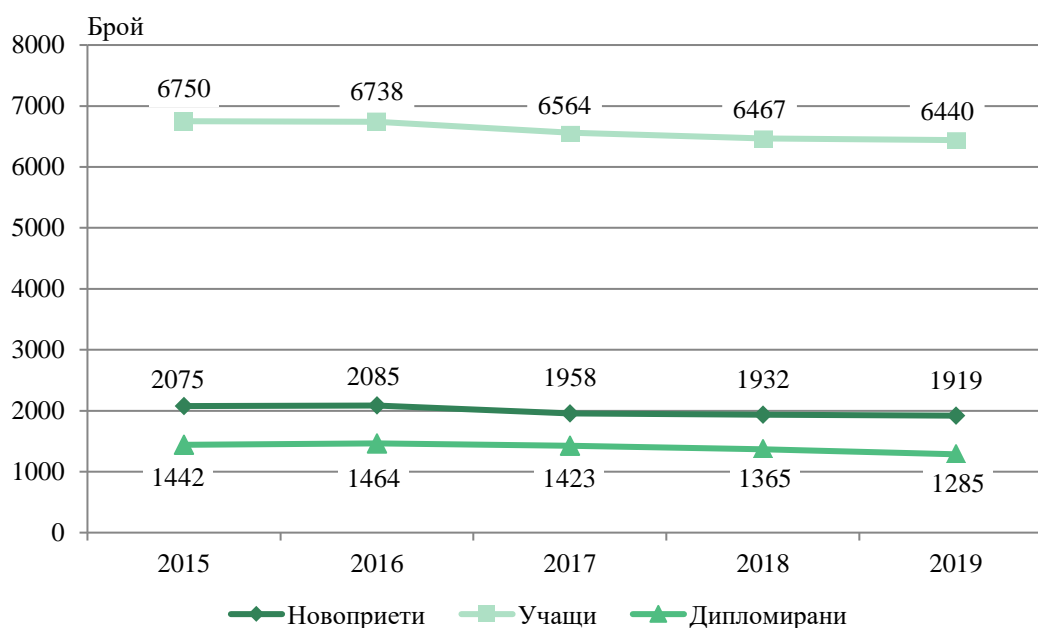
Броят на дипломираните е най-висок в областите на образование „Бизнес и администрация“ (13 595 души), „Науки за обществото и човешкото поведение“ (5 715 души) и „Образование“ (5 063 души).

През учебната 2019/2020 година преподавателите в университетите и специализираните висши училища са 20.2 хил. души, от които жените са 50.3%. На основна работа са 12.7 хил., или 63.0% от преподавателите.

Образователна и научна степен „доктор“

Към 31.12.2019 г. у нас се обучават общо 6 440 докторанти. В сравнение с предходната 2018 г. броят им намалява с 27 души, или с 0.4% (фиг. 7).

Фиг. 6. Новоприети, учащи и дипломирани докторанти

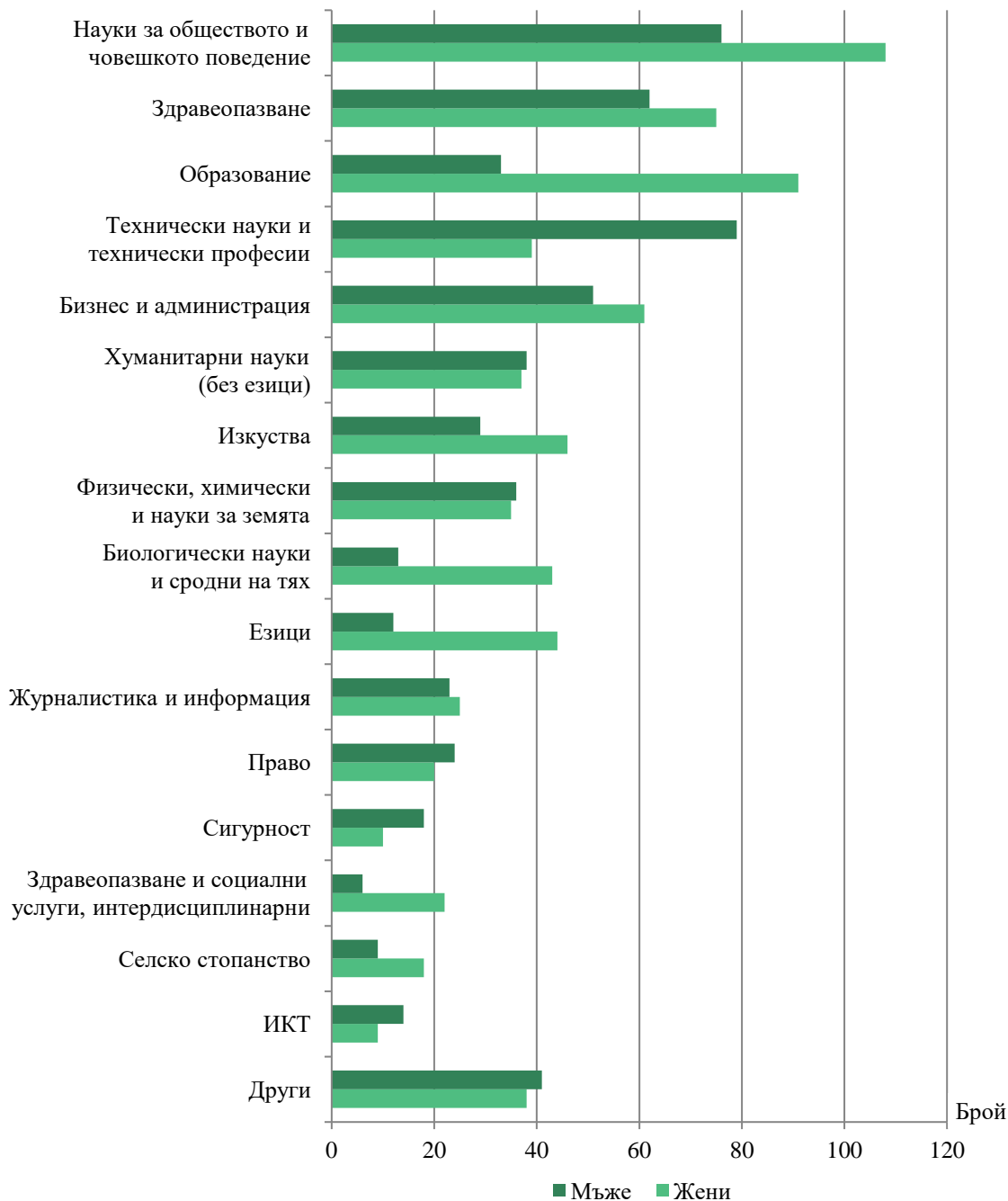

Чуждестранните докторанти са 558, или 8.7% от общия брой. Най-висок е дялът на тези от Гърция - 19.2%, следвани от докторантите от Република Северна Македония (9.5%) и Албания (9.0%).

В частни институции са зачислени 4.1% от докторантите, като от тях 103-ма души, или 39.0%, са чужденци.

През 2019 г. образователна и научна степен „доктор“ са придобили 1 285 души, от които 721, или 56.1%, са жени. Наблюдават се съществени различия в структурата на дипломираните мъже и жени по области на образование (фиг. 8).

Фиг. 7. Дипломирани докторанти по области на образованието и пол през 2019 година

Методологични бележки

Статистиката на образованието е изградена на базата на Регламент № 452 от 2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО) - ревизия 2011 г. (ISCED 2011), и съпътстващите я методически ръководства.

МСКО е създадена да служи като рамка за класифициране на образователни дейности в определени програми и свързаните с тях квалификации в международно признати категории. Основните понятия и определения на ISCED са планирани да бъдат международно валидни и съпоставими в пълния обхват на образователните системи. Класификацията се основава върху три компонента: международно одобрени понятия и определения, класификационни системи и картографиране на образователни програми и свързаните с тях квалификации в страните по света.

Националният статистически институт провежда ежегодни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции.

Образователни институции са тези, които директно провеждат обучение по образователни програми с учаци в организирани класове (групи) на място или чрез дистанционна форма на обучение. Провежданите в тях програми водят до придобиване на степен на образование и/или степен на професионална квалификация. Неформалното образование и самостоятелното обучение не попадат в обхвата на образователната система според използваните дефиниции на МСКО 2011.

Чрез своите изследвания НСИ се стреми да установи броя на учащите в системата на образованието към определена дата на наблюдение. На тази основа се изчислява международно възприетият показател „степен на участие на населението в образователната система“ като относителен дял на записаните ученици от определена възрастова група към броя на постоянното население на страната от същата възрастова група.

Повече информация и данни за статистиката на образованието могат да се намерят на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg>), раздел „Образование и учене през целия живот“, както и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=42).